

flagellat? An quos damnat, an quos flagellat, non sunt opera ejus? Plane opera ejus. Et vis nosse quia « Super » omnia opera ejus miserationes ejus? » Inde est illa longanimitas, qua « Facit solem suum oriri super bonos » et malos ¹. » Nonne « Miserationes ejus in omnia opera » ejus, » qui pluit super justos et injustos? Nonne « Mi- » serationes ejus in omnia opera ejus? » Longanimis expectat peccatorem, dicens, « Convertimini ad me, et » convertar ad vos ². » Nonne « Miserationes ejus in » omnia opera ejus? » Et cum dicit, « Ite in ignem æter- » num, qui paratus est diabolo et angelis ejus ³: » hic non misratio ejus, sed severitas ejus. Misratio ejus reddita est operibus ejus: severitas ejus est non in opera sua, sed in opera tua. Denique si tollas opera tua mala, et non in te remaneat nisi opus ejus, non te dimittet misratio ejus: si autem tu non dimittis opera tua, erit severitas ejus in opera tua, non in opera sua.

XIII. « Confiteantur tibi, Domine, omnia opera tua, » et sancti tui benedicant te. Omnia opera tua confi- » teantur tibi ⁴: » Quid enim, terra non est opus ejus? Ligna non sunt opera ejus? Pecora, bestiae, pisces, volatilia non sunt opera ejus? Plane et hæc opera ejus. Et quomodo ei confitebuntur et hæc? Video quidem in Angelis confiteri illi opera ejus: etenim opera ejus sunt Angeli: et homines opera ejus sunt; et cum confitentur illi homines, opera ejus illi confitentur: numquid ligna et lapides vocem habent confessionis? Prorsus confiteantur ei omnia opera ejus. Quid dicis? Et terra et ligna? Omnia opera ejus. Si omnia laudant, cur non omnia confitentur? Confessio enim non peccatorum tantum dicitur, sed et laudis: ne forte ubicumque auditis confessionem,

¹ Matth. v, 45. — ² Malach. iii, 7, et Zach. i, 3. — ³ Matth. xxv, 41. — ⁴ Psal. cxliv, 10.

putetis jam non esse nisi peccati. Usque adeo enim hoc putatur, ut quando sonuerit de divinis eloquiis, continuo sit consuetudo pectora tundere. Audi quia est et laudis confessio: Numquid Dominus Jesus Christus habebat peccatum? Et tamen ait: « Confiteor tibi, Pater, Domine » cœli et terræ ¹. » Confessio est ergo in laude. Proinde quid accipiendum, « Confiteantur tibi, Domine, omnia » opera tua? » Laudent te omnia opera tua. Sed talis quæstio redit ad laudem, qualis erat in confessione. Si enim propterea confiteri non poterunt terra, ligna et quæque insensata, quia vocem non habent confitendi, ideo nec laudabunt, quia vocem non habent prædicandi. Nonne tamen omnia tres illi pueri enumerant, deambulantes inter flammam innocuas, quibus spatium erat, non solum non ardendi, sed etiam laudandi Deum? Omnibus dicunt a cœlestibus usque ad terrena, « Benedicite, hym- » num dicite, et superexaltate eum in sæcula ². » Ecce quomodo dicunt hymnum. Nemo hoc sentiat, quod mutus lapis aut mutum animal habeat rationem intelligendi Deum. Hoc qui putaverunt, multum a veritate aberraverunt. Deus ordinavit omnia, et fecit omnia: quibusdam dedit sensum et intellectum et immortalitatem, sicut Angelis; quibusdam dedit sensum et intellectum cum mortalitate, sicut hominibus; quibusdam dedit sensum corporis, nec intellectum, nec immortalitatem dedit, sicut pecoribus; quibusdam vero nec sensum, nec intellectum, nec immortalitatem, sicut herbis, lignis, lapidibus: tamen et ipsa in genere suo deesse non possunt, et gradibus quibusdam ordinavit creaturam, a terra usque ad cœlum, a visibilibus ad invisibilia, a mortalibus ad immortalia. Ista contextio creaturæ, ista ordinatissima pulchritudo, ab imis ad summa conscendens, a summis ad ima descen-

¹ Matth. xi, 25. — ² Dan. iii, 88.

dens, nusquam interrupta, sed dissimilibus temperata, tota laudat Deum. Quare ergo tota laudat Deum? Quia cum eam consideras et pulchram vides, tu in illa laudas Deum. Vox quædam est mutæ terræ, species terræ, attendis et vides ejus speciem, vides ejus fecunditatem, vides ejus vires, quomodo concipiat semen, quomodo plerumque afferat quod non est seminatum: vides, et consideratione tua tanquam interrogas eam; et ipsa inquisitio interrogatio est. Cum autem inquisieris admirans, et perscrutatus fueris, et magnam vim, magnam pulchritudinem, præclaramque virtutem inveneris, quoniam apud se et a se habere hanc virtutem non posset; continuo tibi venit in mentem, quia non potuit a se esse, nisi ab illo Creatore. Et hoc quod in ea invenisti, vox confessionis ipsius est, ut laudes Creatorem. Nonne considerata universa pulchritudine mundi hujus, tanquam una voce tibi species ipsa respondet: Non me ego feci, sed Deus?

XIV. Ergo, « Confiteantur tibi, Domine, omnia opera tua, et sancti tui benedicant te. » Ut in confessione operum tuorum sancti tui te benedicant, ipsi sancti tui inspiciant creaturam confitentem. Et illorum vocem audi benedicentem. Etenim cum sancti tui benedicunt te, quid dicunt? « Gloriam regni tui dicent, et potentiam » tuam loquentur¹. » Quam potens Deus, qui fecit terram! quam potens Deus, qui implevit terram bonis! quam potens Deus, qui dedit vitas tuas proprias animalibus! quam potens Deus, qui semina diversa dedit visceribus terræ, ut germinarent tantam varietatem fructuum, tantam speciem arborum! quam potens Deus, quam magnus Deus! Tu interroga, creatura respondet! et de responsione, tanquam confessione creaturæ, tu, sancte Dei, benedicis Deum, et potentiam loqueris.

¹ Psal. cXLIV, 11.

XV. « Ut notam faciant filiis hominum potentiam tuam » et gloriam magnitudinis decoris regni tui¹. » Sancti ergo tui commendant gloriam magnitudinis decoris regni tui; magnitudinis decoris gloriam. Est quædam magnitudo decoris regni tui: hoc est, regnum tuum habet decorem et magnum decorem. Quando quidem quidquid habet decorem; a te habet decorem; ipsum regnum tuum qualem decorem habet? Non nos terreat regnum, habet et decorem quo delectemur. Etenim quale illud decus est, quo perfruentur sancti? quibus dicetur, « Venite, » benedicti Patris mei, percipite regnum². » Unde ibunt? quo ibunt? Videte, fratres; etsi potestis quantum potestis, cogitate decorem regni illius quod venturum est: unde est in oratione nostra, « Adveniat regnum tuum³. » Ipsum enim regnum optamus ut veniat, hoc regnum venturum sancti prædicant. Mundum istum attendite, decorem habet. Quem decorem habet terra, mare, aër, cælum, sidera? Omnia hæc nonne omnem consideratorem terrent? Nonne pulchritudo ipsa sic eminent, ut quasi pulchrius nihil inveniri possit? Et hic vivunt in isto decore, in ista pulchritudine prope jam ineffabili, hic vivunt tecum et vermiculi et mures, et omnia terræ repentia, ista tecum vivunt in decore isto. Quale decus est illius regni, ubi tecum non vivunt nisi Angeli? Ideo parum fuit, ut diceret gloriam decoris. Potuit enim dici et gloria decoris cujuslibet speciei etiam in hoc mundo constitutæ, vel de terra virentis, vel de cælo fulgentis: sed « Magnitudinis decoris » regni tui, » aliquid commendat, quod nondum videmus, quod nondum visum credimus, quod creditum desideramus, propter cujus desiderium omnia sustinemus. Est ergo magnitudo decoris cujusdam: ametur antequam videatur, ut cum visa fuerit teneatur.

¹ Psal. cXLIV, 12. — ² Matth. xxv, 34. — ³ Id. vi, 10.

XVI. « Regnum tuum. » Quod regnum dico? « Regnum » omnium sæculorum¹. » Nam et regnum hujus sæculi habet decorem suum : sed non est ibi magnitudo illa decoris, qualis est in regno omnium sæculorum. « Et dominatio tua in omni generatione et generatione. » Hæc est illa repetitio, vel omnem generationem significans, vel generationem illam quæ erit post hanc generationem.

XVII. « Fidelis Dominus in verbis suis, et sanctus in » omnibus operibus suis. Fidelis Dominus in verbis suis² : » quid enim promisit, et non dedit? « Fidelis Dominus in » verbis suis. » Adhuc quædam promisit et non dedit : sed credatur illi ex his quæ dedit. « Fidelis Dominus in » verbis suis. » Possemus illi credere tantummodo dicenti : noluit sibi credi dicenti, sed voluit teneri Scripturam suam : quomodo si diceres alicui homini, cum aliquid promitteres, Non mihi credis, ecce scribo tibi. Etenim quia generatio vadit, et generatio venit, et sic transcurrunt ista sæcula cedentibus succedentibusque mortalibus; Scriptura Dei manere debuit, et quoddam chirographum Dei, quod omnes transeuntes legerent, et viam promissionis ejus tenerent. Et quanta sunt quæ reddidit ex isto chirographo? Dubitant homines credere illi de resurrectione mortuorum et de futuro sæculo, quod solum jam reddendum restat, quando si faciat rationem cum infidelibus, erubescunt infideles? Si dicat tibi Deus, Chirographum meum tenes, judicium promisi, diremptionem bonorum et malorum regnum sempiternum fidelibus, et non vis credere? Ibi in chirographo meo lege omnia quæ promisi, deduc mecum rationem : certe vel computando quæ reddidi, potes me credere redditurum esse quod debeo. In ipso chirographo habes promissum unicum Filium, cui non peperci, sed pro vobis omnibus

¹ Psal. CXLIV, 13. — ² Ibid.

tradidi eum³ : jam computa in redditis. Lege chirographum : promisi ibi pignus Spiritus sancti me daturum per Filium meum : computa redditum. Promisi ibi sanguinem et coronas Martyrum gloriosissimorum⁴, computa redditum; admoneat te Massa redditi debiti mei (13). Sed et hæc gloria Martyrum ut redderetur, tibi promissa in chirographo, ubi scriptum est, « Propter te mortificamur » tota die⁵; » ut hoc redderetur, « Fremuerunt gentes, » et populi meditati sunt inania, astiterunt reges terræ, » et principes convenerunt in unum adversus Dominum, » et adversus Christum ejus⁶. » Principes convenerunt in unum, conspirantes adversus Christianos. Quid, ipsorum regum fidem, nonne et promisi in chirographo, et reddidi in effectu? Attende ubi promisi : « Adorabunt eum » omnes reges terræ, omnes gentes servient illi⁷. » Ingrate, legis debitum cernis redditum, non credis promissum? Lege aliud in chirographo meo : « Quoniam fremuerunt gentes : Quoniam inimici mei dixerunt mala » mihi, hoc est Christo : Quando morietur et peribit nomen ejus⁶? » Quoniam hæc omnia fecerunt atque dixerunt, lege quod promisi, cui me solvendo obstrinxi. « Prævalebit Dominus adversus eos, et exterminabit » omnes deos gentium terræ, et adorabunt eum unusquisque de loco suo⁷. » Nempe jam prævaluit, exterminavit omnes deos gentium terræ. Nonne et hoc facit, et hoc reddit? Ante oculos omnium ponit solutionem debitorum suorum : quædam reddidit sub majoribus nostris, quæ nos non vidimus; quædam reddidit temporibus nostris, quæ illi non viderunt : per omnes generationes reddidit quæ scripta sunt. Et quid restat? Non ei creditur, his omnibus redditis? Quid restat? Ecce fecisti ratio-

¹ Rom. VIII, 32. — ² Act. II, 2, etc. — ³ Psal. XLII, 22. — ⁴ Id. II, 1, 2. — ⁵ Id. LXXI, 11. — ⁶ Id. XL, 6. — ⁷ Soph. II, 11.

nem, tanta reddidit : numquid propter pauca residua infidelis est factus? Absit. Quare? Quia, « Fidelis Dominus in verbis suis, et sanctus in omnibus operibus suis. »

XVIII. « Confirmat Dominus omnes decedentes¹. » Sed quos « Omnes decedentes? » Omnes omnino decedentes, sed modo quodam decedentes. Etenim multi decidunt ab eo : « Multi autem decidunt a cogitationibus suis². » Si habebant malas cogitationes, decidunt ab eis, et « Confirmat Dominus omnes decedentes. » Qui aliquid amittunt in isto sæculo et sancti sunt, veluti exonorantur in isto sæculo, ex divitiis fiunt pauperes, ex honoratis fiunt abjecti, et tamen sancti Dei sunt, tanquam decedentes sunt. Sed « Confirmat Dominus omnes decedentes. Septies enim cadit justus et resurgit, impii autem infirmantur in malis³. Quando mala accidunt impiis, infirmantur ibi : quando mala accidunt justis, « Confirmat Dominus omnes decedentes. » Deciderat Job a gloria pristinae lucis temporalium rerum, quibus nitebat ad tempus, deciderat a gloria domus suae. Vultis nosse quantum deciderat? In stercore sedebat : et confirmavit Dominus decedentem. Quantum confirmavit? Ut et in ipso gravi vulnere, quo per totum corpus percussus erat, responderet uxori tentanti, quam solam sibi diabolus reliquerat adjutricem : « Locuta es tanquam una ex insipientibus mulieribus : si bona percepimus de manu Domini, mala non sustinebimus⁴? » Quomodo confirmaverat decedentem? « Confirmat Dominus omnes decedentes. Cum ceciderit, » inquit, justus, non conturbabitur, quoniam Dominus « confirmat manum ejus⁵. Et erigit omnes elisos : » omnes ad se pertinentes. Nam Deus superbis resistit.

¹ Psal. cxliv, 14. — ² Id. v, 11. — ³ Prov. xxiv, 16. — ⁴ Job. ii, 7-10. — ⁵ Psal. xxxvi, 24.

XIX. « Oculi omnium in te sperant, et tu das escam » illis in opportunitate¹. » Prorsus tanquam reficiens? ægrotum in opportunitate, quando debet accipere, tunc das; et quod debet, hoc das. Itaque aliquando desideratur ab illo, et non dat : novit horam dandi, qui curat. Quare ista dico, fratres? Ne quisquando forte non fuerit exauditus aliquid justum petens a Deo : nam quando injustum aliquid petit, in poenam suam exauditur : sed aliquid non injustum petens, si forte non fuerit exauditus, non minuat animo, non deficiat; expectent oculi ejus ad escam, quam ille dat in opportunitate. Quando non dat, ideo non dat ne obsit quod dat. Neque enim aliquid injustum petebat Apostolus, quando rogabat ut auferretur ab eo stimulus carnis, angelus Satanæ a quo colaphizabatur : et tamen rogavit, et non accepit; quia tempus adhuc erat exercendæ infirmitatis, non escæ opportunitatis. « Sufficit, » inquit, tibi gratia mea; nam virtus in infirmitate perficitur². » Petiit Job tentandum diabolus, et accepit³. Attendite, fratres mei, magnum mysterium, discendum, repetendum, tenendum animo, nunquam obliviscendum, propter abundantiam tentationum in isto sæculo. Quid dicam? Revera comparandus Apostolus diabolo? Apostolus rogat, et non accipit; diabolus petit, et accipit. Sed non accepit Apostolus propter perfectionem suam, accepit diabolus ad damnationem suam. Denique ipse Job accepit sanitatem in opportunitate. Dilatus tamen, ut probaretur, et diu sedit in vulnere, et multa dixit; et rogabat Deum ut auferrentur ab eo ista, et Deus non auferabat. Citius diabolus exaudivit ad eum tentandum, quam ipsum Job ad sanandum. Discite ergo non murmurare adversus Deum, et quando non exaudimini, ne deficiat in vobis quod supra scriptum est, « Per singulos dies be-

¹ Psal. cxliv, 15. — ² 2 Cor. xii, 9. — ³ Job. ii, 9.

» medicam te. » Ipse Filius, ipse Unicus, pati utique venerat, solvere quod non debebat, mori in manibus peccatorum, sanguine suo delere chirographum mortis nostræ; ad hoc venerat; et tamen ut tibi ostenderet exemplum patientiæ, transfiguravit corpus humilitatis nostræ conforme corpori gloriæ suæ¹. » Pater, inquit, si fieri potest, transeat calix iste a me². » Et ut impleret, quamvis non acciperet quod petere videbatur, « Per singulos dies be- » medicam te: Verum non quod ego volo, ait, sed quod » tu vis, Pater. Oculi omnium in te sperant, et tu das es- » cam illis in opportunitate. »

XX. « Aperis tu manum tuam, et imples omne animal » benedictione³. » Etsi non das aliquando, das tamen in opportunitate: differs, non aufers, et hoc in opportunitate.

XXI. « Justus Dominus in omnibus viis suis⁴. » Et quando cædit, et quando curat, justus est, et apud eum iniquitas non est. Denique omnes sancti in tribulationibus constituti, prius justitiam ejus laudaverunt, et sic beneficia petiverunt. Prius dixerunt, Justum est quod facis. Sic rogavit Daniel, sic alii sancti: Justa sunt judicia tua, bene passi sumus, recte passi sumus⁵. Non dederunt Deo injustitiam, non ei dederunt iniquitatem et insipientiam. Laudaverunt primo flagellantem, et sic senserunt cibantem. « Justus Dominus in omnibus viis suis. » Nemo putet illum injustum, quando mali aliquid forte patitur: sed ipsius justitiam laudet, et suam injustitiam accuset. « Justus Dominus in omnibus viis suis, et sanctus in omnibus operibus suis. »

XXII. « Prope est Dominus omnibus invocantibus eum⁶. » Et ubi est illud, « Erit enim cum invocabunt me, et non

¹ Philip. iii, 21. — ² Matth. xxvi, 39. — ³ Psal. cxliv, 16. — ⁴ Ibid. 17. — ⁵ Dan. iii, 27, et ix, 5, etc. — ⁶ Psal. cxliv, 18.

» exaudiam eos¹? » Ergo vide quod sequitur: « Omni- » bus qui invocant eum in veritate. » Nam multi eum invocant non in veritate. Aliud ab illo quærent, et ipsum non quærent. Quare amas Deum? Quia dedit mihi sanitatem. Istud manifestum est, ipse dedit. Non enim ab ullo est ulla salus, nisi ab illo. Quia dedit mihi, inquit, uxorem divitem, qui nihil habebam, et servientem mihi. Et hoc ipse dedit, verum dicis. Dedit, inquit, filios, et multos et bonos, dedit familiam, dedit omnia bona. Ideo amas? Ideo nihil amplius quæris? Esto esuriens, adhuc pulsa ad januam patrisfamilias, habet adhuc quod det. In mendicitate es cum omnibus his quæ accepisti, et nescis. Pannosam carnem mortalitatis adhuc portas, stolam illam gloriæ immortalitatis numquid accepisti, et quasi jam satiatus non rogas? « Beati qui esuriunt et sitiunt justitiam, quia » ipsi saturabuntur². » Ergo si bonus est Deus, quia ista tibi dedit: quanto beatior eris, cum se ipsum tibi dederit? Desiderasti tanta ab illo, rogo te, desidera et ipsum. Neque enim vere dulciora sunt ista, quam ille, aut ex aliqua parte comparanda sunt illi. Ergo qui Deum ipsum, a quo accepit de quibus gaudet, præponit his omnibus rebus quas accepit, ipse invocat Deum in veritate. Nam ut noveritis, si talibus hominibus proponatur, et dicatur, Quid si ista omnia, de quibus gaudes, velit tibi auferre Deus? Jam non amabitur: non erit qui dicat, « Dominus » dedit, Dominus abstulit; sicut Domino placuit, ita factum est: sit nomen Domini benedictum³. » Sed forte cui abstulit quid dicit? Deus quid tibi feci? Quare mihi abstulisti, et illis dedisti? Iniquis das, et tuis tollis. Accusas Deum quasi injustum, et te laudas quasi justum. Convertere, accusa te, lauda illum. Tunc eris rectus, cum in omnibus bonis quæ facit, Deus tibi placet; in omnibus ma-

¹ Prov. i, 28. — ² Matth. v, 6. — ³ Job. i, 21.